

FRAMGÅNGSEXEMPEL – EXPRESSBUSSARNA I DALSLAND

MÅL:

- Ökad tillgänglighet till skola, arbete service och fritidsaktiviteter
- Långväga resmöjligheter för ett rundare Västra Götaland

"EXPRESSBUSS DALSLAND" – SAMMANFATTNING

Satsningar på expressbussar ger effekt, det är de nya expressbussarna i Dalsland ett bra exempel på. Ett år efter lanseringen hösten 2003 hade resandet ökat med hela 26 % och fram till slutet av 2005 har ökningen närmast sig 40%. Den nya trafiken innebär att man enkelt kan ta sig med kollektivtrafiken från Dalsland till viktiga målorter, såsom Uddevalla, Göteborg, Trollhättan och Vänersborg.

Expressbussarna i Dalsland är ett framgångsexempel som tydligt bidrar till flera av ägarnas mål för Västtrafik.

Dalslandsexpresserna bidrar framförallt till målet om att erbjuda invånarna en bättre tillgänglighet till skola, arbete och service och att göra Västra Götalandsregionen rundare. Införandet har lett till att antalet kollektivtrafikresor och kollektivtrafikens marknadsandel ökat. Express Dalsland är ett exempel på hur kollektivtrafiken kan användas för att stötta en sviktande lokal arbetsmarknad och öppna nya arbetsmarknader inom pendlingsavstånd. Folk kan bo på ett ställe och jobba eller läsa på ett annat och vi kan höja utbildningsnivån. Detta ger vinster som är svåra att uppskatta. När det gäller jämställdhet är det svårt att dra entydiga slutsatser. Expresserna har gjort att män i högre grad reser kollektivt, men kvinnor utgör majoriteten av resenärerna (2004).

Framgångsexemplet har tagits fram av Regionala ägarrådets sekretariat, på förslag av både det regionala ägarrådet och Västtrafiks styrelse.

Dals-Ed

Åtgärd; "Expressbuss Dalsland"

Två nya expresslinjer infördes i augusti 2003 under det gemensamma namnet Express Dalsland.

För att korta restiden kör inte Express Dalsland in i små samhällen, utan trafikerar bara de större vägarna. Restiden mellan Bengtsfors och Uddevalla har förkortats från 2 timmar till 1 timme och 38 minuter. För att kompensera de mindre orterna går viss matartrafik till knutpunkter längs sträckan. Trafiken är upplagd med en så kallad krysstrafik mellan två linjer där man t ex kan komma antingen från Ed eller Bengtsfors och sedan snabbt hela vägen till Uddevalla och Göteborg (9dt/vardag) eller till Vänersborg, Trollhättan (8 dt/ vardag). Byten samordnas i Bäckefors.

Bakgrundsbeskrivning

Före införandet av expressbussar i Dalsland var busstrafiken i området av betydligt mer lokal karaktär. För längre resor styrdes resenärerna mot tåget genom byten i Åmål. Detta innebar långa restider för regionala resor mot t ex Uddevalla och Göteborg. I samband med att Västtrafik såg över systemet i Dalsland ökade också behovet av förbättrade regionala förbindelser, då arbetsmarknaden kraftigt försämrades med flera nedläggningar av verksamheter under det sena 90-talet och början av 2000-talet.

Måluppfyllelse

Tillgänglighet till arbetsmarknad och studier

Express Dalsland innebär att en större arbetsmarknad kan nås och ett konkurrenskraftigt alternativ till bilen.

Pendlingen från Dals-Eds och Bengtsfors kommun till Uddevalla och Tvåstad är fortfarande relativt liten men har ökat successivt sedan 2002. Framförallt kan man notera i statistiken att kvinnor från både Dals-Ed och Bengtsfors i högre grad pendlar till Uddevalla.

Stora skiftningar har skett i hur man väljer gymnasieskola, framförallt i Dals-Eds kommun. Allt fler elever söker sig till Uddevalla. Expresserna innebär också ökad tillgänglighet till högre studier genom förbättrade förbindelser till HTU och Göteborgs universitet.

Med Expressbussarna i Dalsland kan man åka;

Relation	Restid	Restidskvot buss/bil
Bengtsfors – Vänersborg	1h 45 min	1,35
Bengtsfors – Uddevalla	1h 38 min	1,3
Ed – Vänersborg	1h 30 min	1,3
Ed – Uddevalla	1h 25 min	1,35

Resan kan bedömas som mycket prisvärd. Med det nya flerkommunkortet blir månadskostnaden för att pendla med kollektivtrafiken mindre än en fjärdedel av kostnaden med bil – endast beräknat på bensinförbrukningen som kostnad för bilresan.

Jämställdhet

Västtrafik och Västra Götalandsregionen genomförde år 2003-2004 en studie i Bengtsfors. Efter införandet av express Dalsland anser 40% av kvinnorna att kollektivtrafiken tillgodoser resandebehovet (före införandet 14%). 33% av männen anser att kollektivtrafiken med expressbuss Dalsland tillgodoser resebehoven (före 22%). Införandet av Express Dalsland visar också att kvinnor i högre grad än männen kände till och hade åkt expressbussarna. Procentuellt sett var dock ökningen av resandet med kollektivtrafiken högst bland männen.

Resandeökning och marknad:

Första året ökade resandet i Dalsland med 26 %. Vid slutet av 2005 var den totala ökningen knappt 40% (ca 38%), enligt Västtrafiks resandestatistik.

Ett år efter lanseringen av expressbussarna i Dalsland kände 84% av invånarna (88 % av kvinnorna och 79% av männen) i Bengtsfors till den nya linjen och var femte person hade åkt med expresserna.

Enligt intervjuer i Bengtsfors år 2003 gjordes 2,5 % av resorna med kollektivtrafik. År 2004 hade siffran stigit till 7,3%. Den främsta förklaringen bedöms vara införandet av Express Dalsland.

Kostnadstäckningsgrad

Kostnadstäckningsgraden har stigit från 25% till ca 40%. En relativt stor andel är gymnasieelever, annars hade kostnadstäckningsgraden varit ännu högre. (Bussarna är i dagsläget ofta fulla när gymnasieeleverna reser på morgonen¹).

Samhällsekonomi.

Västtrafik har gjort en beräkning av den samhällsekonomiska nyttan av Express Dalsland (hämtat från Västtrafiks årsredovisning för år 2004).

Sedan Express Dalsland startade har resandet ökat med ca 75 000 resor per år. Om vi antar att 70 % av dessa tidigare gjordes med bil, med 1,3 personer per bil, får vi att antalet bilresor har minskat med ca 40 000 per år. Om vi vidare antar att medelreslängden är 5 mil, ger det en minskad olyckskostnad för samhället på 0,7 miljoner kronor. För ytterligare antagande om att bussarna och de ersatta bilarna till 90 % kör på landsbygd och till 10 % i tätortsmiljö, samt att de tätorter som berörs har i genomsnitt 60000 invånare, kan samhällsnyttan av förbättrad luftkvalitet beräknas till 0,7 miljoner kronor per år. Alla som redan tidigare reste har tjänat några minuter på kortare restid. Samhällsnyttan för tid brukar beräknas till 35 kr/tim. För Express Dalsland innebär det 1,3 miljon kr/år.

Ökade biljettintäkter	+1,8 Mkr
Trafiksäkerhet	+0,7 Mkr
Luftmiljö	+0,7 Mkr
Tidsvinster	+1,3 Mkr
Ökade trafik kostnader	+/-0 Mkr
Samhällsvinst	+3,5 Mkr per år

---

¹ Muntlig info fr Dalseds kommun

Intressentanalys

Linjen är framförallt viktig för arbets- och studiependling.

Övriga kommentarer

I Västtrafiks målbild för 2010 och 2020 är inriktningen att Dalsland ska fortsätta att knytas närmare Tvåstad, Uddevalla, Göteborg och Karlstad genom att införa fler turer på Dalslandsexpresserna. I Tvåstad och Uddevalla ska sedan busstrafiken synkroniseras med den regionala tågtrafiken på Bohusbanan och Norgebanan.

Källor; Västtrafiks årsredovisning för 2004, Undersökning om kvinnors och mäns resande i Bengtsfors och Ljungkile, VT AB, 2004 samt statistik från Västtrafik och SCB. Samtal med VT Michael Stjernberg och Christian Nilsson Dals-eds kommun.